

Eesti Matkaliit

Eesti matkajuhtide 44. kokkutulek

ROOSU TALU

26. - 27. november 2011

Sisukord

Sisukord	2
Korraldustoimkond	2
Ajakava	3
Tervitus osavõtjatele	4
Matkade koondtabel 2011	5
Kategooriamatkad 2011. aastal	6
Eesti meistrid selgunud	7
Harju Matkaklubi 40	8
BMC Tour läbi 40 aasta	10
Balkanituur	11
Gruusia	19
Hispaania kuivadel ja soojadel matkaradadel	23
Kõrg-Atlase mäed ja Maroko	26
Täna 20 aastat tagasi	31
Matkajuhtide 43. kokkutulekust osavõtjate nimekiri	32
Matkajate ja matkategelaste juubeleid ning tähtpäevi 2012. aastal	33
In memoriam	34
Valik 2012. a matkaüritusi	35

Korraldustoimkond

Toimkonna vanem	Katrin Pärnpuu
Programmi koostajad	Ain Polma
	Tõnu Pihelgas
Registreerimine, finantsid	Katrin Pärnpuu
	Ain Polma
Programmi juht	Guido Leibur
Trükised	Katrin Pärnpuu
	Jüri Kõiv

Ajakava

Laupäev, 26. november

09.00–10.00 Osavõtjate saabumine, registreerumine ja tervituskohv

10.00–10.15 Kokkutuleku avamine ja info töökorraldusest

Eesti Matkaliidu tegevus. Matka-aasta arvudes.

10.15–11.15 Matkamine ohtlikes piirkondades.

Hannes Hanso.

11.15–11.45 Uudiseid matkavarustuse vallast.

Rando Mere. MATKaSPORT.

11.45–12.15 Kohvipaus

12.15–13.15 Arutelud rühmades. Kaks teemat „Kuidas muuta kutsekoolitus müüvaks?” ja „Milliseid täiendkoolitusi vajavad (kaug)matkajuhid?”.

13.15–14.00 Lõunapaus

14.00–15.00 329 päevaga 34344 km jalgrattal ümber ilma.

Raimo Laosma.

15.00–16.00 Tõus maailma kõrgeimale mäele Mount Everestile (8848 m).

Tanel Tuuleveski.

16.00–16.20 Kohvipaus

16.20–17.20 Gröönimaa ekspeditsioon – 400 km aerutamist Gröönimaa lääne-rannikul piki vana innuutide suveteed.

Ivar Jüssi. Kormoran Kayak.

17.20–18.20 Ekspeditsioon Koshkulak'ile (7028 m).

Üllar Põld. Matkamaailm.

18.20–19.05 Vanade rahvaste jälgedes Mehhikos ja Guatemalas (sh tõus

Mehhiko kõrgeimale mäele Orizabale 5650 m).

Raivo Plumer.

Mägiekspeditsioonide Klubi.

19.05–20.00 Õhtusöök (samaaegselt tutvumine oksjonikaupadega.

MATKaSPORT OÜ)

20.00–20.40 Ajalooline matk: Suusamatk Kodaris 1979.

Kalev Muru või

Enok Sein.

20.40–21.00 Aasta Matkaja ja Matkategelase kandidaatide esitamine.

Guido Leibur.

21.15–21.45 Matkavarustuse oksjon

21.45 Aasta Matkaja ja Aasta Matkategelase väljakuulutamine.

22.00–00.45 Peoõhtu muusikaga. Ans H.A.A.G.

Pühapäev, 27. november

08.00–09.00 Hommikusöök

09.00–09.15 Indias Ladakhi piirkonnas toimunud õnnetusjuhtumi ülevaade.

Raivo Plumer. EML kutsekomisjon.

09.15–09.35 Veel üks suund matkamises

Ingrid Kuligina. Alutaguse MK.

09.35–10.45 Ekstreemretk Mongoolia ja Siberi teedel.

Väino Laisaar. Matkafilm.ee

10.45–11.00 Tagasisideankeedid, lõpetamine.

11.15–13.30 Päev jätkub EML volikoguga.

Tervitus osavõtjatele

Olen kuulnud räägitavat, et noored ei matka, nad ei tea matkamisest midagi jne. Hiljuti juhtusin kõnelema grupi noortega (vanuses 16-18). Kasutasin juhust ja uurisin, mida nad teavad matkamisest, mis neile sellega seostub.

Nende vastustes oli ootuspärast, samas ka mitte. Küsimusele, mida nad teavad matkamisest, vastasid poisid lihtsalt: seljakott selga, nuga vööle ja loodusesse! Tütarlapsed olid pisut kimbatuses. Küll aga seostus neil paljutki matkamisega: suured saapad, suured seljakotid, telk, kivised ja suured mäed, nõörid ja sõlmed, šokolaad ja pätklid ning kuivatatud puuviljad. Just neid sõnu nad kasutasid. Küsimusele, kus ja kuidas matkata võiks, arvasid kõik, et seal, kus on mägesid. Seal on huvitavam, põnevam ja ilusam. Sain teada, et kõik polegi kadunud. Lisaks neile noortele on olemas ka neid, kes juba täna käivad. Lihtsalt me ei tea, sest keegi ei anna kellelgi enam aru neist käimistest. Saadud teadmine on hea teadmine, annab usku, et aastate pärast saame ikka kokku tulla ja öelda, et meid jagub matkama nii kodumaale kui ka maailma eri paikadesse. Et meid kannustab enda proovilepaneku soov ning soov näha ja kogeda uut. Soovin, et meie silmad ja meeled oleks avatud nii ümbritseva kogemiseks kui kaaslaste jaoks ning et keegi ei saaks öelda, et liiga tihti hooplesid mehed päeva jooksul läbitud vahemaa pikkusega ja liiga harva sellega, mida nad näinud olid. (Louis l'Amour).

Huvitavaid ideid, häid matkakaaslasi ja tugevat tervist!

Katrin Pärnpuu

Eesti Matkaliidu president

Matkade koondtabel 2011

Tabelis on andmed eraldi kategooriamatkade (ülemine rida) ja puhkepäevamatkade (alumine rida) kohta.

Matkaliik	Jalgsi	Suusa	Mägi	Vesi	Ratta	Auto	Kokku
EML liige	Gr os	Gr os	gr Os	gr os	gr os	gr os	gr os
Alpiklubi Firm			3 12				3 12 0 0
Club 7 winds	1 4 2 13	1 4 2 12		1 4 2 22	1 4		4 16 6 47
Guido Leibur	1 6 1 19			1 9 1 12			2 15 2 31
Harju MK	3 12 1 2		2 5	2 32	2 7 2 12	1 31	7 24 6 77
Matkajuht OÜ	2 11			2 36			2 11 2 36
Mägi EK			2 14				2 14 0 0
Perematkade Klubi				2 12 1 12			2 12 1 12
Puhka Aktiivselt OÜ	1 12		1 8	1 16			1 8 2 28
Põlva MK	3 24 10 90	1 7 3 22		2 14	2 16 2 13	3 19	9 71 17 139
Saaremaa MK	4 70			3 56 2 32			3 56 6 102
Seiklusring OÜ			1 11				1 11 0 0
Tallinna MK	1 11 2 15	3 45			1 7 2 21		2 18 7 81
kategooriamatkad	11 68	2 11	9 50	4 25	9 75	3 19	38 263
puhkepäevamatkad	21 221	8 79		11 142	8 71	1 71	49 553

Tabeli koostas klubidelt laekunud info põhjal Jüri Kõiv

Kategooriamatkad 2011. aastal

Grupijuhhi nimi	klubi	liik	piirkond	r/a	osav.
Guido Leibur		jalgsi/vesi	Polaar-Uural	IV	6
Jelena Pettai	Perematkade klubi	vesi	Ohta jõgi (Karjala)	III	9
Jelena Pettai	Perematkade klubi	vesi	Kereti jõgi	III	3
Jüri Varik	Põlva MK	auto	Püreneed - Andorra	III	7
Timo Varik	Põlva MK	jalgsi	Kesk-Hispaania	III	4
Ain Polma	Puhka Aktiivselt OÜ	mägi	Maroko	II	8
Aleksandr Gnidenko	Club 7 winds	ratas	Leedu	II	4
Aleksandr Kostin	Club 7 winds	vesi	Karjala	II	4
Aleksei Sirotkin	Club 7 winds	suusa	Rootsi, Sarek	II	4
Jüri Varik	Põlva MK	jalgsi	Lääne- ja Pärnumaa	II	8
Jüri Varik	Põlva MK	ratas	Rootsimaa	II	7
Kristel Turja	Saaremaa MK	ratas	Ungari Balaton	II	18
Küllli Turja	Saaremaa MK	ratas	Ungari Balaton	II	22
Levo Tohva	Matkajuht OÜ	jalgsi	Sitsiilia	II	5
Levo Tohva	Matkajuht OÜ	jalgsi	Soome	II	6
Mart Kainel	Alpilubi Firm	mägi	Valais Alpid	II	5
Tõnis Puss	Harju MK	ratas	Austria	II	5
Valdo Kangur	Seiklusring OÜ	mägi	Gruusia	II	11
Veronika Valling	Club 7 winds	jalgsi	Venemaa, Hibiinid	II	4
Alar Ainla	Alpiklubi Firm	mägi	Penniini Alpid	I	5
Andres Rootalu	Harju MK	jalgsi	Tatrad	I	2
Einar Kivisalu	Harju MK	jalgsi	Norra	I	4
Guido Leibur		vesi	Lõuna-Soome	I	9
Jüri Varik	Põlva MK	jalgsi	Kura poolsaarel	I	12
Katrin Mosin	Põlva MK	auto	Eesti (2 matka)	I	6
Küllli Turja	Saaremaa MK	ratas	Slovakkia Pijenini	I	16
Meelis Maidla	Põlva MK	suusa	Põltsamaa	I	7
Pavel Rambak	Tallinna MK	jalgsi	Kreeka	I	11
Piret Värnomasing	Alpiklubi Firm	mägi	Püreneed	I	2
Raivo Plumer	Mägi EK	mägi	Mehhiko, Guatemala	I	6
Raivo Plumer	Mägi EK	mägi	Ida-Euroopa	I	8
Teet Killo	Harju MK	jalgsi	Lapimaa	I	6
Timo Varik	Põlva MK	ratas	Järva- ja Raplamaa	I	9
Urve Madar	Tallinna MK	ratas	Saksamaa	I	7
Ülo Kangur	Harju MK	mägi	Austria	I	3
Ülo Kangur	Harju MK	mägi	Püreneed	I	2
Ülo Kangur	Harju MK	ratas	Läänemaa	I	2

Tabeli koostas klubidelt laekunud info põhjal Jüri Kõiv

Eesti meistrid selgunud

Pühapäeval, 15. mail selgusid Karulas Eesti meistrid jalgsi-mägimatkatehnikas. Ülesannete tutvustamine võistkondadele toimus laupäeva õhtul väikeses viimas. Seejärel algas töö sektsioonides ehk võistkonnad arutasid, kuidas etteantud trassid kõige paremini ning aegasäästvamalt läbida. Pühapäeval hommikul vara toimetasid rajameister Toomas Holmberg ja võistluste peakohtunik Kristjan-Erik Suurväli ümber veski ning võistlejate ärgates olid rajad valmis.

Pärast startjärjekorra ning võistkondade vahel ülesannete täitjate loosimist (kerge kannatanu, raske kannatanu jne) suundusid esimesed võistlejad trassidele. Enne rajale lubamist vaatasid kohtunikud üle ka võistlejate varustuse.

Läbida tuli kaks võistlustrassi – pikk (kontrollajaga 1 tund ja 30 min) ja lühike trass (kontrollajaga 40 minutit). Viimane oli jagatud veel kaheks ehk A ja B ülesandeks.

Loosimine tundus rohkem mehi soosivat, sest mitmes võistkonnas langesid kannatanute rollid meeste kanda ning naised pidid suurema töö ära tegema.

Kui kõik viis võistkonda olid trassidel käinud, tehti kokkuvõtted ning selle aasta Eesti meistriks jalgsi-mägimatkatehnikas tuli võistkond „360.ee” (Helen Korju, Priit Joosu, Johannes Vind ja Tõnn Võsu), II koha sai „FIRN” (Merili Simmer, Piret Värnomasing, Hendrik Proosa ja Andres Hiimäe) ning III koha „Stepihundid” (Ursula Hiimäe, Priit Simson, Sven Oja ja Erkki Aadli).

Võitjavõistkonnale oli MATKaSPORT välja pannud 200 eurot matkaraha ning lisaks paar 20 eurost kinkekaarti, mille kohtunikekogu otsustas anda Helen Korjule ning Merili Simmerile, kes suutsid „kannatanud mehed üle lõhede vinnata”. Tänu kõigile osalejatele, rajameister Toomas Holmbergile, peakohtunik Kristjan-Erik Suurvälile ning kohtunikele Kalev Murule ja Ülo Kangurile ning MATKaSPORT OÜ-le auhindade eest.

Peakohtunik: Kristjan-Erik Suurväli
Sekretär: Katrin Pärnpuu
Rajameister: Toomas Holmberg
Kohtunikud: Ülo Kangur ja Kalev Muru

Katrin Pärnpuu

Harju Matkaklubi 40

Sel aastal möödus 40 aastat Harju Matkaklubi asutamisest. Matkamine, kui üks kõigile hästi kättesaadav vaba aja veetmise vorm, on Harjumaal tuntud juba alates 19. sajandist. Kahjuks on nendest vandersellidest vähe infot. Ainult üksikutest vanadest ajalehtedest võib lugeda mõne lühisõnumi.

Eesti Vabariigi tekkimine 1918. aastal tõi endaga kaasa ka suurenenud huvi oma kodumaa vaatamisväärsuste vastu. Matkama hakkasid kõigi maakondade koolinoored, seltsimajade juurde tekkisid matkahuviliste ringid ja matkaorganisatsioonid. Nii ka Harjumaal.

Eesti okupatsioonid tõid matkamisse ligi kümneaastase seisaku. 20. sajandi keskpaik elavdas aga jälle Eesti matkamist. Hakati jälle käima Eestimaaal ning kuna läänepoolle ei lubatud, siis läks kaugmatkamine endise Nõukogude Liidu asustamata paikadesse. Sealhulgas ka Siberisse, kus nii mõnigi hilisem matkaja oli küüditatuna viibinud. Kuuendik planeedi maismaast pakkus sportlikeks matkamiseks palju võimalusi ja toredaid matkaelamusi. Täita tuli vaid sportlike matkade klassifikatsiooni, matka-marsruutkomisjoni ja kontroll-päästeteenistuse nõudeid. Kaasajastatuna kehtib sportlike matkade klassifikatsioon ka praegu.

Harjumaal ei jõutud matkaklubi loomiseni üheaegselt Tallinna ja Tartuga, kuid 1971. aastal sai see teoks. Sellest ajast peale on Harju Matkaklubi olnud maakonna matkaelu juhtijaks. Harjulased on käinud läbi Eestimaa ja matkanud endise Nõukogude Liidu huvitavamates paikades. Omandatud on kõrgeid spordijärke kuni meistr kandidaadi ja meistersportlase nimetuseni.

Viimastel aastakümnetel, peale Eesti taasiseseisvumist on harjulased viibinud lisaks kodumaale veel paljudes Euroopa, Aasia, Ameerika ja Aafrika riikides. Palju on käidud matkareisidel ja märgistatud Euroopa rannikuraja E9 süsteemi kuuluvaid matkaradu. Klubi liikmed on saanud Eesti meistermatkaja ja Aasta matkategelase nimetusi. Osaletud on paljude matkaalaste raamatute kirjutamisel ja väljaandmisel. Igal aastal korraldatakse metsaistutamistalguid, suviseid matkaõppe päevi. 'Jõulud metsas' Harjumaal erinevates paikades on kujunenud üheks klubi esindusürituseks.

Viimasel viiel aastal on paljudele matkaklubi liikmetele omistatud matkatreeneri nimetus. Matkatreeneri nimetus annab nende tegevusele riigi tunnustuse Eesti Olümpiakomitee ja SA Kutsekoja vahendusel. Matkatreeneri kohustused ja õigused on reglementeeritud tasemele vastavalt, nagu enamikul spordialadel.

Käesoleval aastal korraldas klubi matkareisi Austriasse ja Saksamaale (mägi- ja jalgrattamatkad). Käidi Hispaania palverännu- ja matkaradadel, tõusti Pürenee mägede kõrgeimasse tippu. Ja muidugi matkati aastaringelt Eestimaaal, eriti Harjumaal radadel.

Hea matkahuviline, just sulle korraldab klubi novembris alanud matkakursuse Tallinna Matkamajas (Hopneri majas). Neljapäeviti kaks korda kuus kuni maini saavad jalgsi-, jalgratta-, suusa-, auto- ja mägi- ja matkajad omandada vajalikke teadmisi ja oskusi. Kokku 40 seminari ja 20 praktilise õppuse tundi. Õppematkad on planeeritud klubi matkareisile Sitsiiliasse ja Maltale. Matkakursusele on veel vabu kohti. Pakume ka iseseisva õppe võimalust (Skype vahendusel). Hinnasoodustus -25%. Lisainfot saab Harju Matkaklubi kodulehelt matk.ee

Harju Matkaklubi 40. juubeliks 20. novembril ilmus klubi tegevust kajastav raamat. Juubelipidu peeti Hopneri maja suurimas saalis. Palju tänu kõigile klubi esimeestele ja juhatuse liikmetele, aktiivile. Oleme nüüd endise nimega Tallinna Matkamajas viimased matkajad.

Ülo Kangur

BMC Tour läbi 40 aasta

1972. aastal algas matkasari *BMC TOUR EESTIMAAL*. Matkajateks olid Jakob Westholmi Gümnaasiumi (sellel ajal nimetati seda *poistekooli* Tallinna 22. Keskkooliks) 1954. aastal lõpetanud poisid. BMC (loe bi-em-si) oli selle grupi nimetus juba kooliajal. See tähekombinatsioon pandi ka matkasarja nimesse. Esimesest suveteenistusest 1951. aastal otsid mitmed poisid jalgrattad ja kohe mindi ka matkama. Alustati jalgrattamatkadega Tallinna ümbruses. 1953. aastal tehti esimese raskuskategooria jalgrattamatk ümber Eesti. See kinnitati pärast suulise eksami sooritamist Eesti Vabariiklikus Turismi- ja Ekskursiooni Valitsuses. Pärast keskkooli lõpetamist jätkas kaheksa poissi raskuskategooria matkade sooritamist erinevates matkaliikides Venemaal ja Eesti Vabariigi ajal Põhjamaades ning Lääne-Euroopas. 1972. aastal, kui esimesest matkast oli möödunud kakskümmend aastat, tekkis mõte minna taas matkama ja seda jalgratastega. Esimene jalgrattamatk tehti 1972. aastal Pandiveresse. Matkal osales kaheksa inimest: viis poissi ja nende kolm abikaasat. Pärast esimest matka otsustati matku jätkata. Esimesed 16 aastat toimusid matkad jalgratastel. Peale poiste osalesid nendel matkadel abikaasad, lapsed, sõbrad ja hiljem ka lapselapsed. Matkamist otsustati jätkata autodega pärast seda, kui jalgrattasõitjate arv oli vähenenud. Igal aastal toimus matk ja käesolevaks ajaks on sooritatud 40 matka Eestimaal. Vene ajal oli probleemiks matkamine Eesti põhjarannikul ja saartel. Selleks oli vaja saada miilitsast piiritsooni luba, mida ei antud ilma kohalike kirjaliku väljakutseta. Kohaliku väljakutse saamine ei olnud aga võimalik. Piiritsooni loa hankimiseks kasutati mitmesuguseid kõveraid teid, saadi piiritsooni load ja matkati ikkagi nendes rajoonides.

Jalgrattad toimetati matka alguspunkti ja lõpp-punktist tagasi raudteepagasiga. See oli sellel ajal väga mugav transpordivahend, sest jalgrattaid sai saata kõigisse raudteejaamadesse. Virtsu saatsime jalgrattad kitsarööpmelise raudtee pagasiga (terve pagasivagun oli meie jalgrattaid täis).

Matkadel on osalenud 73 inimest, kelledest üle poole korduvalt. Kõige arvukama osavõtjate arvuga jalgrattamatk oli 14. matk, kus osales 23 matkajat. Keskmiselt oli jalgrattamatkadel osalejaid 12. Alates 17. Tourist on toimunud automatkad, kus osalesid 10-12 autot ja keskmiselt oli osalejaid 28. Kõige arvukama osavõtjate arvuga automatk oli 38. matk, kus osales 37 inimest. Matkadel on satunud ka Venemaale ja Lätti. Peale sportliku rahulduse on saadud ka esteetilisi elamusi tutvudes enamuse Eesti loodus-, ajaloo- ja arhitektuurimälestistega, käidud looduskaitsealadel ja loodusõpperadadel. Matkade kõige kõrgem punkt on olnud Suure-Munamäe torni tipp ja sügavaim Viru kaevanduses 60 meetrit. Matkatee on viinud kaheksale Eesti saarele. Matkade jooksul on külastatud 94 muuseumi. Kokku on jalgratastel läbitud 4062 km, autodega 14453 km ja jalgsi 224 km. See matkagrupp on saanud Eesti Matkameistrivõistlustel II grupis auhinnalisi kohti: 1975 – I koht, 1979 – II koht, 1976 – III koht. Matkad on kajastatud kogumikus *BMC LUGU 2* (117 lk). On tehtud mitmeid kitsasfilme ja videoid, sadu slaide ja fotosid ning viimased kümme aastat igast matkadest fotoseeriad CD-l ning viie

aasta järele vaadati erinevate meetoditega kokkuvõtteid fotodel sooritatud matkadest.

Nendest matkadest on korduvalt kirjutatud ajakirjanduses ja kõige suurem, nelja leheküljeline kirjutis koos fotodega, oli reisiajakirjas GO Discover 2007. aastal.

XX sajandi matkamine erines tunduvalt XXI sajandi matkamisest. XX sajandil oli maa riigimaa ja seal käimine ei olnud piiratud ja võis matkata oma soovi järgi igalt poolt otse asimuudi järgi. Matkamiseks kasutati väiketeid, mis olid peamiselt kruusateed. Kuna autosid sõitis nendel harva, siis probleeme seal liikumisega eriti ei tekkinud. Telkida võis igal pool, ainult tuli järgida eetika ja looduskaitse reegleid. Kui leidsid sobiva telkimisplatsi ja oli piisavalt metsakuiva lõkke tegemiseks, siis jäädi sinna laagrisse. Toitu keedeti lõkkel ja keedunõudeks olid ovaalsed lüpsikud, mida oli hea panna seljakotti. Jalgrattad olid enamuses käikudeta tänavasõidu jalgrattad. Kasutati ka neljakäigulisi Turist tüüpi jalgrattaid, mis aga raskemal maastikul ei olnud töökindlad. Varustus pandi harilikku seljakotti, mis kinnitati tagumisele pakiraamile nööriega. Kui tulid müüki ekspandrid, siis kinnitati kotid juba nendega ja see oli juba kindel kinnitus.

XXI sajand on aga matkamises juba teistsugune. Matkata asimuudi järgi ja telkida igal pool ei või, sest enamuse maast on eramaa. Liikumisel eramaal tuleb saada kokkulepe maaomanikuga ja ööbimiseks tuleb otsida spetsiaalseid telkimisplatse. Kaasaegsed jalgrattad on töökindlad ja paljude käikudega, mis teevad sõidu kergemaks ning kogu matkavarustus on matkajasõbralikum. Ka riietus ja rattakotid.

Nelikümmend aastat järjepidavat matkamist Eestimaal andis matkast osavõtjatele hea pildi Eestimaast ja tekitas matkadel osalenud noortes huvi matkamise vastu. Paljud nendest on sooritanud kaugmatku Euroopas ja jätkavad matkamist nüüd juba koos lastega.

Ivar Vilde

Balkanituur

Tere! Mina olen Margit Salmar. Et kõik ausalt ära rääkida, pean alustama sellest, et tänu mõningatele minust sõltumatutele asjaoludele õnnestus liituda matkagrupiga, kes liikus Balkani riikide kõrgeimate tippude poole. Seda Raivo Plumeri kindlakäelisel juhtimisel. Vahele jättes matka ettevalmistusperioodi arutelude protokollide kokkuvõtted ning otsused, alustan päikeselisest ärasõidupäevast 25.augustist, mil Mustamäe teele vuras auto numbrimärgiga 007 VIP. Meie VIP klubisse kuulusid peale Raivo (kes peale grupijuhtimise oli ka väga rahulik autojuht) veel Urve (vajadusel arstitädi) ja Heiki Erm (vajadusel remondimees), Lea (meie ettelugemisemeister) ja Karin Avango (vajadusel raamatukogutädi), Ain Polma (kes suhtles meie „jüriga” (loe: GPS-iga) ja oli korrapidaja ülesannetes) ning Alar Süda (kes oli äärmiselt südamlilik ning väga hea silmaga operaator Kõps,

tänu kellele näeme nüüd endid ka filmilindilt). Minu ülesandeks oli toitu varuda ja seda jao kaupa välja jagada.

Ja seiklus võiski alata. Jätame vahele esimesed 1700 km koos Lillafüredi uhke lossi ning legendiga kaunist abikaasast Lilla Vay'st, rahvuskangelase Attilo proletaarsed luuletused, Tisza jõe ületamise emotsioonid jms.

Alustame sellest, et kui olin autos nii sügavalt tukastama jäänud, et jõudes Kekeši jalamile ehmusin, et läheme mäele ilma varustuseta keset sügavat õhtut. Olin täiesti sassis. Olime sõitnud nii lähedale kui võimalik ning käimiseks jäi pisut 300 meetri ringis astumist mööda siledat asfaltteed. „Tippu” jõudes olin unemaailmast reaalsusesse tagasi jõudnud ning lummatud esimestest Matra mägede vaadetest. Esimene riik ja tipp- Ungari Kekeš 1014 m- tegi loomulikult meil kõigil meelega lõbusaks, sest selline „mägironimise” stiil oli meie jaoks uudne, aga soojenduseks pärast tülgastavat bussisõitu oli see tervitatav ettevõtmine.

Head aega Ungari, meid ootab Rumeenia. Lõputud teed, tohutud põllud ja majade read, millest on suhteliselt raske aru saada, kus lõppeb ja millal algab uus asula ning kas see on linn või küla. Majad on Ungariga võrreldes mitte nii korrastatud ega kaunid. Autodega võidu kasutavad sõiduteed ka kollase numbrimärgistusega hobuveokid, mis valdavalt olid üheaisalised. Huvitav, kas hobusemehel peavad hobujuhtimiseloat ka olema? Ühes järjekordses teeäärse müügikohas värsket ostes sattus üks rumeenia papi meie fotografeerimisest nii vaimustusse, et rääkis meile sisuka jutu (usun, et heast saagist, ilmast ja koduloomadest), sest ta viis meid kättpidi oma istikute aeda ning koera juurde, kellel olid imearmsad kutsikad. Pühapäev tõi veelgi üllatusi. Mis nüüd siis? Sõit on häiritud, sest teepeal on mingi rahvakogunemine; need olid matused. Inimesed olid rõivastatud musta. Matuserongi ees tulid mehed, kes hoidsid pärgasid, järgnesid mehed, kes tassisid pühakute pilte ja põlevaid küünlaid, siis tulid papid ja kirst alusel, mida kuus meest tassisid. Nende järel kõndivad mehed hoidsid käsi kõhu peal risti, naised tulid meeste järgi üksteise käe alt kinni hoides ning rea äärmised naised hoidsid rusikas kätt seljataga. Hetkeks käis valus jutt südamest läbi, aga lohutasin end, et selline juba elu kord on... Mis nüüd, miks on teeäär autosid täis pargitud?! Tegime peatuse ja sattusime Moisei külapäevale, mis on antud piirkonna oodatuid sündmus. Siia tullakse kõikjalts ümberkaudsetest küladest. Pidusid kestab südaööni. Mina nimetan neid folkloori-vorsti-pidudeks, sest pakutakse ohjeldamatult süüa, rahvariites esinemisi nii sõnas, laulus kui tantsus ja loomulikult suhkruvatti ja coca-colat. Tegelikult oli tunnike sealset laadamelu väga hingekestav. Keha turgutasime kohalike hõrgutistega *kurtõs kalacs* (loe: silindrikujuline suhkrukaneelirull, millest rebides said endale sobiva ampsu) ning *miditei* (loe: lamba- ja veisehakkliha väikesed vorstikesed) ja loomulikult keedetud mais. Las kohalikud pidutsevad, meid ootab Moldova. Metsapeatustes märkan, et põõgimetsad on asendunud okaspuumetsadega. Tänapäevane ööbimispaik on kaitstud „kallaletungide eest”, muidugi kui neid siinkandis peaks olema, sest ületasime ojakesi, et jõuda Moldova jõele võimalikult lähedale (loodame, et öösel ei toimu laussadu koos üleujutusega), igatahes on õhtus romantikat, sest laual on ungari vein, eesti šokolaad, ühistööna valminud ühepajatoit ning küünlad. Meeleolumuusikat kujundas veevulin ja kohalike koerte valvsad haugatused,

ruumikujunduses aitas kaasa tähistaevas, mis pakkus seltskondlikuks vestluseks pikalt kõneainet.

Hommikul jätkus sõit Moldova suunas. Olime ootusärevuses. Teeäärsete majade arhitektuur on pisut muutunud, katuseräästaste all on imekaunid ornamentide read, mis muudavad üldise maja välimuse armsamaks. Pascani linn uhkete firmapoodidega on juba täitsa linna moodi, kui vaid neid hulkuvaid koeri nii palju poleks. Vaatamata uhketele automüügisalongidele on vaesus Ida-Rumeenias silmaga nähtav. Ületame Pruti jõe ning ootame piiriületust. Piirikontroll nagu vene valitsus, kus loeb ainult tempel, allkiri ja värvilised paelad. Meil aga puudub autole notariaalselt tõestatud volitus!!!! Ei tea keda appi hõigata või keda kuhugi saata, see tundub nii jabur, aga... piirivalvega pole mõtet vaielda. Kahjutundega mõtleme kulutatud ajale ning kütusele ja ohkame, sest targad matkasellid ei raiska närvirakke lolluste läbielamisele. Läheme sõbralikku Rumeeniasse tagasi. Jääme ööbima Brasovi linna lähistele, et hommikul koos päikesega külastada Brani linnas asuvat Bram Stokeri poolt kuulsaks kirjutatud Dracula lossi. Tegelikult ei ole loss kuidagi seotud verejanulise vampiiriga, vaid tänu oma asukohale pidi ta algselt kaitsma olulist kaubateed türklaste eest. Loss on jäänud sõdadest laastamata ning on suurepäraseks atraktsiooniks turistidele. Vaimustusime meiegi lossi hubasusest ja meeldivast sisekujundusest, veetsime seal päris mitmeid tunde. Ees ootasid meid siiski mäed ning aeg oli edasi liikuda. Räpastele küladele-linnadele vastukaaluks jäid rohkem meelde lummavad Fagarase mäed, imeline loodus, adrenaliini kergitavad serpentiinid ja külalislahked inimesed. Ees ootas 2544 m kõrgune Moldoveanu tipp, mis on Transilvaania Alpide Fagarasi mäestikis olev Rumeenia kõrgeim mäetipp. Parkisime bussi ning pakkisime kotid. Varustasime endid igaks juhuks kolme päeva toiduga ning esimene tõeline matkapäeva pärastlõuna võis alata. Eesmärk oli jõuda võimalikult lähedale tipule, kurule ööbima jääda, järgmise päeva varahommikul liikuma hakata ja enne lõunat tippu jõuda. Vaated olid ilusad, kott raske ning teekond üles-alla mõjus eriliselt väsitavana. Olime ju eelnevad päevad veetnud põhiliselt istuvas asendis bussipinkidel.

31.augusti hommik. Kell on 7.02. Oleme söönud, pakitud ja minekuvalmis. Ikka tõus ja laskumine, tõus ja laskumine...hea vähemalt, et seljakott on kerge. Kahe tunni möödudes oleme kõndinud 2261 m kõrgusele, aga Moldoveanu tipuni on veel vaja minna, Vistea Mare 2527 m, pisut kaljudel ukerdamist ja olemegi eesmärgil. Ilus! Kohustuslikud pildid, kehaturgutused, puhkamine. Aeg tagasi laagrisse minna. Õnneks on rajad tähistatud, kuid võimaluste rohkus, mille järgi minna, võib vahel pea segi ajada. Kiiremaks laagrisse jõudmiseks kasutasime päris ohtlikku laskumist. Kell 7 õhtul olime tagasi telkide juures, õnnelikud ja muljetest tulvil. Olime seitsme tunni ja neljakümne minutiga läbinud 19 km, tõusnud 2193 m ja laskunud 2170 m; oli millest mõelda ning valida, milliseid vaateid oma mälus talletada. Järgmisel päeval läbisime ligi viie tunniga 7,5 km ning jõudes parklasse auto juurde, kus ootas külm õlu ja mõnus matkasupp. Otsustasime, et kiirustame aeglaselt ning valime ööbimiseks mõne kampaingu, peseme, sööme ja naudime kohalikku elu-olu. Saladuskatte võin öelda, et Calinesti külas veedetud öhtu pühendasime Heiki-Urve pulma-aastapäevale.

Raske sõidupäev, peame läbima vähemalt 500 km. Kui kaunid vaated tüütavad, siis tõttab appi Nossovi "Totu kuul", mida Lea meile bussis ilmekalt ette luges ning küll oli pärast põnev pidada kirjanduslikke lahinguid tegelaste, tegevusliinide ja olukorra kirjelduste üle. Oleme jõudnud Calafat Vidinisse, et praamiga ületada Doonau ning jõuda Bulgaariasse. See oli korralik rahaline väljumine, sest peale laevapiletite taheti raha nii riiki sisenemisel kui väljumisel. Hüvasti, Rumeenia, loodan siia veel tagasi tulla, sest paljudel väiksematel tippudel jäi veel käimata. Õnneks saab Bulgaaria õudus otsa ja sõit läheb edasi Serbia poole. Peale selle, et teel olid äärmiselt viletsad, lõpetas "jüri" meiega suhtlemise ning olime Serbia teedel nii nagu ennevanasti kaardiga. Eesmärk oli jõuda Topli Dosse, et ööbida Serbia kõrgeima tipu Midzor jalamil. Tee läheb järjest viletsamaks, paljud majad teede ääres on maha jäetud ning lagunemas. Jõuame tõsisele metsateele, ühel pool järsak, teisel pool mets. Tee on nii kitsas, et vaevu-vaevu mahutakse üksteisest mööda sõitma. Kivine, kohati vee poolt lõhutud. Liikumiskiirus on 6-8 km tunnis. Viimased kaks tundi kõnnime auto järel, et bussil oleks kergem tühjana ülespoole minna. Oleme jõudnud 700 m kõrgusele ning lõpuks leiame vähem sopase koha ühel teekäänakul ja otsustame sinna ööbima jääda. Küll homme on parem päev.

Käes on kolmas septembrikuu päev, kuid meie jaoks jätkub suvi oma ~20 soojakraadiga. Tunnikese kõnni järel tervitab meid *Babnõi Zub*, eemalt paistev kaljunukk, kuhu Serbia valitsus plaanib rajada suusakeskuse. Jutt on juba tegudele läinud - osaliselt on metsagi maha võetud ning tõstuki jaoks postidki paika pandud. Vastupidiselt põhjapoolsetele kivistele-järskudele nõlvadele on siinpool mäed rohtukasvanud ja lauged. Kell 11.50 oleme Serbia kõrgemal 2168 m kõrgusel tipul Midzor. Meenutades eelmise päeva ebasõbralikku vastuvõttu Bulgaarias, teeme pildi seljaga nende ja naeratav nägu Serbia poole. Bussi juurde jõuame poole nelja paiku. 18,47 km on läbitud 6 tunni ja 40 minutiga. Kõndimisele kulutasime 4.26. Jääme laagrisse 610 m kõrgusel jõe ääres, mitte kaugel Topli Dost. Nautisime veeprotseduuri mõnusid jões nii enda kui ka pesupesemise näol.

Pühapäev, mõnele püha päev, kuid meie jaoks päev nagu iga teinegi oma rutiinidega; äratus kell 6, söök kell 7 ja kell 8 väljasõit. Serbiat jääb meenutama "meeletu" autosõit külavaheteedel. Autost sisse-välja käimine, sildade ületamisel tugev ehitamine, palkide teelt veeretamine. Majadele kleebitud sildid elaniku sünni- ja surmadaatumite ning muu jutuga, mitmevärvilised aiad, alõdzad, vaesusele vaatamata äärmiselt abivalmis ja sõbralik maa. Kell 12.15 ületame Makedoonia piiri. Skopje on meie mõistes juba täiesti linna moodi ilus linn. Gostivari linnas teeme poetuuri. Poe ette kohalikku maiust ja jäätist sööma jäädes, tuli mõne aja pärast poemanik salvrätikutega ning hetke pärast tõi meile joogivett ja topsid. Kui südantsoojendav liigutus! Väljas on +24, oleme 1241 m kõrgusel. Tee viib Makedoonia kõrgeima tipu Korabi poole. 10 km pärast peaksime kohale jõudma, mingi piirivalveputka... võime edasi sõita ... tee on siin parem kui Serbias, isegi suuri busse on näha. Meile täiesti arusaamatul kombel on mägiteele pargitud busse, autosid. Parkimisplatsid on äärest-ääreni sõidukeid täis, näeme liikumas inimesi nii matkavarustuses kui ka ilma. Teeme oletusi, kuid keegi meist ei arva ära, et 8. septembril on Makedoonia iseseisvuspäev, mille auks on korraldatud rahvamatk Korabi tippu, kust võttis osa ~2000 inimest. Mõte tore, kuid

inimesed on erinevad. Abistasime meiegi nõrkenuid allapoole nende transpordi juurde. Oleme pisut segaduses, sest me ei tea, mis meid homme ees ootab. Kas tõesti on Korab nii ebasõbralik... Jääme ootusärevalt 1600 m kõrgusele ööbima. Tavapärase hommik. Seiklus võib alata. Ilm on soe, meeleolu hea, tervis kõigil korras. Olin küll lugenud interneti avarustest, et mitte kaua aega tagasi sellel mäel käies võis sattuda sisside tule alla, kuid jätsin selle enda teada. Ühel hetkel näitas Raivo meile oletatavat pommiaku ning kui selle järgnes sõjaväelennukite ülelend, siis minu elava kujutlusvõime tulemusena oleksime pidanud juba varjuma hakkama. Targu jätsin ka selle enda teada. Nautisime lambakarju, päikest ja kipsist valgeid mäenõlvu. Kell 11.55 oleme Korabi mäeaheliku kõrgeimal tipul Suur Korabil ehk *Golem Korabil* (makedoonia keeles), 2764 m kõrgusel, Albaania ja Makedoonia piiril.

Räägitakse, et selle mäe kõrgus võib isegi sadakond meetrit kõrgem olla. Tore oleks! Tipust laskudes laskusid teistelt nõlvadelt lambakarjad koos poisikestest karjustega, keda meelitasime kommidega meiega suhtlema. Kommid võtsid nad vastu, kuid suhtlemine jäi kesiseks keeleoskuse tõttu. Raivol õnnestus ülima sõpruse märgiks vahetada kohaliku karjusega peakatted. Laskumise ajal oli kõrvus karjakellade kõlin. Kella kolmeks pärastlõunal oleme tagasi laagriplatsil ning pärast jõeveeprotseduuri ja sööki oleme valmis edasi seiklema. Seljataha jääb üle 5 tunni kõndimist mäel, keskmise tõusuga 1240 m ja läbitud 15,73 km-ga. Kui inimesed on väga vastupidavad, siis vahel võivad alt vedada asjad, mis on inimese teenistuses. Seekord otsustas meie buss, et vajab tagasihoidlikku kummivahetust ning puhkust ja pesu parimates pesulates. Õnneks suutsime mägitel tagavara rehvi alla panna ja aeglaselt kiirustades töökotta sõita. Tänu sellele sündmusele jäi meie

laagriplatsi valik pisut meelevaldseks, kuid maisipõllu servas oli uni sama hea, kui kuskil jõe ääres.

6. september on justkui täiesti tavaline rutiinne hommik, millest saab natukene kõrvale kalduda, sest on Heiki sünnipäev ning üllatame teda üleslaulmise ja küpsisetordiga. Pidu aga lõppeb kiirelt ning sõit läheb edasi Kosova poole. Bussiaknast välja vaadates on näha, et ehitatakse hästi palju, majad on ilmekamad, autod uhkemad ja leidub ka ridaelamuid. Linnad on omamoodi suursugused ja vastuolulised, kohati äärmiselt kasitud ja siis jälle üüratult räpased. Kohvikutes istuvad põhiliselt mehed. Junic on viimane tsivilisatsiooni punkt enne, kui keerame metsavahele mägitteedele. Korduvad Serbia teedel läbielatud hetked ning lõpuks enam kaugemale minna ei riski, jätame auto teekäänakule, kotid selga ja ööbimispaika otsima. Esimest korda selle matka ajal tabas meid vihm. Kella 18-ks on vihm enam-vähem järele jäänud ning otsustame liikuma hakata. Jõudsime karjaste-metsameeste onnide juurde. Meid tullakse uudistama kui uut kaupa. Kui lõpuks oleme 1700 m kõrgusel leidnud mõnusa telkimis- ja veevõtukoha, tulevad vanem mees ja naine midagi meile omas keeles rääkima näidetes kätega taeva ja oma onnide poole. Nad pakuvad meile ööbimiseks oma kodu, sest vihma ju tibutab. Eelistame siiski telkidele truuks jääda.

Traditsiooniline hommik. Seekord tuleb tippu minekul improviseerida, sest otsene rajamärgistus puudub. Kas nüüd selle või millegi muu ajel oleme juba 7.30 rivis ja minekuvalmis. Rada on märg ja mustikane, kivine ja libe, vaated lumuvad.

10.30 oleme eesmärgil, seisame Daravica tippul 2656 m kõrgusel. Tipus turgutavaid maiustusi süües, jõudsid sinna kaks soliidses eas härrasmeest Šveitsist, toimus lühike „tutvumisbriifing”. Jõudes tagasi laagrisse olid kaks kohalikku naisterahvast

võtnud kaasa fotoaparaadid ning soovisid meiega ühispildile jääda, sest nende arvates on kõik mäel käijad tegijad. Loomulikult tundsi end hästi, sest olime läbinud 15 km pisut üle 5 tunniga. Ruttu laager kokku ja mäest alla. Oleme Kosova Montenegro piiril ja jälle peame nn *obrok*it maksma. Lohutame endid sellega, et selline moodus võimaldab väikeriikidel riigikassat täita. Režij linnas leiame aega hellitada kõhtu kohaliku söögi *burekiga*, mis väga meenutab lehttaignasse rullitud pirukat, sees liha või feta juust. Meie üllatuseks teadis müüja, et Eesti korvpall on nõrgal tasemel. Ohkasime mõttes. Montenegros ei asunud majad külg külje kõrval liiga tee ääres ning nende väljanägemine oli hoopis teistsugune. Hoove varjasid suured-kõrged aiad. Väljas oli juba pimedaks läinud. Parim paik ööbimiseks jäi leidmata ja nii telkisime sõna otseses mõttes metsateel.

Täna on sõidupäev – Podgorica, Shavnik, Nikšić, mitmed piiripunktid, Bosnia-Hertsegovina, Horvaatia, Aadria meri, kolmekümnekraadine kuumus, soe vesi, kiirteed ja ongi 500 km läbitud ja mereandidest õhtusöök päikseloojangul Aadria mere kaldal kämpingus välja teenitud.

Hommik erines paari viimase nädala hommikutest vaid meresupluse poolest. Jälle bussi ja Sloveenia poole. See piirkond on puhas, lillerohke, suurtel kruntidel asuvad kaunid majad. Sõidame Julia Alpide poole. Eesmärk jõuda Sloveenia kõrgemale tipule Triglavile. Legendid räägivad, et kuna mägi paistab Bohinji poolt vaadates kolmetipulisena, siis sealt ka nimi. Või olevat olnud slaavlastel jumal nimega Triglav ehk on nimi sealt pärit. Olgu selle nimega kuidas on, valisime otsema tee Bledist Rudno Poljele, et jõuda 1340 m kõrgusele Triglavi rahvusparki. Kiire söök, pakkimine, auto parkimine, seljakotid selga ja minek. Tahame jõuda Vodnikovi hütini 1817 m kõrgusele, ööbida hütis ja hommikul koos päikesega tõusta Triglavile. Ühel kaljunukil ootab meid üllatus-kohalik mees mängib lõõtsa. Mis saab veel parem olla, kui väsinuna kuulata lõbusat pillimängu, lükata kiire liigutusega kott seljast ja asuda jalga keerutama. Täname teda ja kõnnime edasi. Meie hütt oli superluks; kahekordne juurdeehitis põhihütile, kus asus korralik veega tualett. Magamiseks olid mugavad-pehmed tuttuued madratsid, ainult koristajatädi näitas välja ebasõbralikkust.

Hommikused rituaalid ja nagu alati minu kokanaadis olemise kordadel, suutsin ma pudrupotti niimoodi loksutada, et toimus ühtlasi ka maaemale ja mäevaimudele toidu jagamine. Kell on 7.15 laupäeval, 10. septembril ning me oleme minemas selle matka kuuendale tipule. Alguses oli tee suhteliselt lai ja lauge minekuga, kuid pärast Triglavi hüttil läks tõeliseks kaljuronimiseks ja harjamarsruutideks. Radasid julgestasid mitmed *via ferrata*d. Rahvast oli tohutult palju, küll vanu-noori, paksepeenikesi, ronijaid-pühapäevamatkajaid. Kitsamatel kohtadel tuli järjekorras seista ja üksteisele teed anda. Kell 10.35 oleme 2864 m kõrgusel Sloveenia kõrgeimal tipul Triglavil. Vaatame üle kaunid vaated, Aljaži torni, mis on püstitatud Sloveenia iseseisvuse auks, teeme kohustuslikud pildid ja ongi aeg alla tagasi minna. Allaminek on põnev ja pisut ohtlik, kuid meid see ei heiduta. Siledaks lihvitud kaljud, vinge tuul ning erinevad salapärased mäenõlvad jäävad mõtetesse Triglavit meenutama. Kella 15-ks oleme ühes tükis taas kord Vodnikovi hüti juures. Bussi juurde jõudes teeme mõõname, et 29,38 km pikkune jalutuskäik 10,5 tunniga on meid päris ära väsitanud. Kuid uhkelt võime öelda - tehtud! Ööbime

Bledi linnakeses, naudime järve mõnused ja tähistaevast. Sloveeniat jääb peale Triglavi veel meenutama kaunis reklaamlause, millele Heiki tähelepanu juhtis: *I feel sLOVEenia*.

Juba kolmas pühapäev matkal. See erineb eelmistest vaid marsruudi poolest. Täna plaanime Tšehhi jõuda, sest ei saa ju niisama lihtsalt Snezkast mööda minna. Austria on ilus, puhas ja korralik. Tšehhi saabus ilma vanalinna ja õlleta, sõitsime ligi 600 km ja ööbisime suvalise tee ääres metsa vahel, kuhu andis pimedas bussiga sisse sõita.

Hommikul avastasime, et päris hea koht oli. Kell 8 olime minekuvalmis ja bussis. Kell 9.20 asume selle matka viimase tipu poole teele, ilm on tuuline ning kõrgemal lubatakse veel suuremat tuult. Tee tippu on alguses ilus metsatee, vahepeal asfalttee ning lõpuks kividest laotud treppte. Oleme Kirde-Sudeedi mäestikul, kus asub Tšehhi kõrgeim tipp Snezka (1602 m). On näha, et mets on seal tõeliselt kahjustunud. Asemele on rajatud männi- ja kuusemetsa. Meie jalutuskäik lõpeb pool tundi enne tipus. Vaatame sealt ülevalt alla Poola peale. Oleme pisut häämingus, et eurode eest ei saa osta postkaarte. Tipus on rahvast vaatamata jahedale ilmale igas eas ja eri ettevalmistusega. Läbisime 13,7 km 4 tunnise liikumisajaga. Auto juurde jõudsimme alles poole kolmeks.

Algas kodutee läbi Poola, Leedu, Läti ja lõpuks Eesti. Kolmapäeval lõppeb minu päevik sõnadega-koduni on veel 207 km.

Kokkuvõte: matkal oli 20 bussisõidupäeva, 128,7 tunniga läbisime 7449 km, keskmiselt päevas 6,43 tunniga 372,5 km, keskmine kiirus 58 km/h (sh Baltikumis ja Poolas 64,8 km/h, lõuna pool 54,4 km/h). 15 käigupäeva 52,4 tunniga läbisime jalgsi 151 km (keskmine kiirus 2,88 km/h), tõusu kogunes 9990 m, laskumist 9740 m.

Nüüd olen kõik ausalt ära rääkinud. Kuna mõnede riikide mägede tippudel jäi käimata, siis plaanime sinna tagasi minna. Täna meie VIP klubi liikmeid ja loodan nendega kohtuda juba järgmisel Balkanituuril. Sügava kummardusega kõigi matkajate ees ikka Teie Margit!

Margit Salmar

Gruusia

24.07-08.08.2011

Gruusia ehk Georgia on väga iidse kultuuriga maa. Antiikajal oli Gruusia Kreeka koloonia. Väga paljude kirikute ja kloostrite asutamisaeg jääb 6. sajandisse. 11.-12. sajandi vahetusel valitsenud tsaarina Tamara juhtimisel riik õitses. Hiljem on Gruusia vallutatud moslemite ja tatarlaste poolt, ühinemine Venemaaga, nõukogude võim...

Matkajate seas liigub palju legende Gruusia külalislahkusest, eksootilisest maastikust ja heast söögist. Teeme reaalsuseks oma unistuse (Anne, Aivar, Maret, Priit, Reijo, Reet ja Silvi) külastada seda imelist maad.

Piletid ostame varakult, sest lennupiletite hinnad kõiguvad kui laevad tormisel merel. Air Balticuga reisides pole rattavedu probleem (tuleb maksta ainult eraldi jalgratta eest). Pakime oma suksud eelnevalt rattapoest muretsetud pappkastidesse ja teele. Auto koos järelkäruga jääb kaheks nädalaks Riiga tasulisse parklasse.

Tbilisi võtab meid hästi vastu.

Sekeldusteta saame kätte pagasi ja kohe lennujaama hoones sätime rattad sõidukorda. Rahavahetus töötab 24/7. Vahetada saab eurosid, dollareid, rublasid. Raha saab ka kaardi pealt võtta. Oluline on kindlasti dokument, mille number mingi statistika tarbeks fikseeritakse. Pass on kindlam, ID kaart on seal maal umbusku tekitav. Väiksemates kohtades vaadatakse seda kui ilmaimet, peaaegu katsutakse hambaga, aga hakkama saab. Natuke sevimist, kuhu rattakastid jätta. Suhtleme taksojuhtide ja politseiga ning peagi kohtume üliaktiivse Tamaziga. Ziguliga viib ta meie varad oma hoovi peale.

Linna sõidame elektrirongiga. Kehtib internetis olev sõiduplaan, mitte valgustablool olevad kellajad. Gaasi varumine osutub parajaks peavaluks. Raudteejaama turu läheduses (teine turg bussijaama juures) asuvas jahipoes, kust meie sõbrad eelmisel aastal gaasi said, seda enam ei müüda. Peremees suunab

meid lahkelt järgmisse kohta. Mehed lähevad turule luurele ja kusagilt 10 lari tükk nad otsitava saavad. See on ka ainus koht, kus priimuse kütust õnnestub hankida. Teel olles selgub tõsiasi, et sellise gaasi müük turgudel on keelatud ja poodides seda saada pole. Ise nad kasutavad täidetavaid kaasaskantavaid gaasipõleteid. Nende täitmine on päris paljudes külade organiseeritud.

Oma teel läbime Tbilisi, Mtskheta, kõnnumaa Kaspi läheduses, Uplistsikhe Koobaslinna, Gori, Khashuri, Borjomi, Bakurjani, Tabatskuri, Akhalkalaki, Paskia järv, Kumurdo, Gogashen, Apina, Vardzia, Khertvisi, Aspindza, Akhaltsikhe, Adigeni, Pass Goderdzi, Khulo, Keda, Gonio, Batumi, Tblisi.

Rahvas siin maal on tõesti lahke. Näiteks Shio Mghvime kloostri läheduses ööbima jäädes ei ole me piisavalt vett varunud. Loodame külale. Tegemist on peaaegu mahajäetud asulaga ja puhast joogivett seal polegi. Ühed suvitajad annavad meile poest ostetud pudelivett. Jõe vesi on väga sogane ja seal ujub kõike võimalikku ja võimatut. Öö selle külakese lähedal kujuneb üsna ärevaks, sest šaakalid otsustavad meid piiramisrõngasse võtta. Vastu hommikut löövad kohalikud karjamurid korra majja ja saabub vaikus.

Algselt soovime jõuda Uplistsikhe koobaslinna juurde ööbima. Nagu matkal ikka juhtub, jääme natuke ajahätta, pime hakkab juba ligi tikkuma. Mehed teevad luuret ja sätime endid ühe virsikupõllu serva. Seal on puualune laiem koht, kus puust laud ja toolid. Ühtegi maja kusagil näha pole, luba küsida ka kelleltki pole. Kusagilt ilmub autoga peremees, kuuldes, et oleme Eestist ja heade kavatsustega matkajad, on kõik mured murtud. Ütleb, et kui midagi vajame, tulgu me tema poole ja virsikuid võime süüa nii palju kui jaksame. Kahjuks on mammud veel natuke toored.

Gorist Borjomi on algne mõte sõita rongiga. Eelmisel päeval nähtu paneb mõtlema. Raudruun on pilgeni rahast täis, vahekäigud kaasa arvatud. Alles ehitataval kiirteel vastu mäge ja rekkadega võidu kihutamine pole kõige parem mõte. Panga ees on turvad. Puhume juttu ja saame transpordi Khashuri. (Raha eest muidugi).

Borjomis loodame ööbida Rahvuspargi territooriumi õuel. See ka õnnestub, ainult enne tuleb telefoni teel Peremehega asju ajada. Numbri saame valvurilt. Siin läheb juba vaja inglise keelt, sest noored valdavad seda paremini, kui vene keelt. Järgmise päeva veedame jalgsi mägedes. Sinna lubatakse eelneval kokkuleppel inspektoriga. Matkaradasid on seal palju, saab terve nädala mägedes veeta. Turvalisuse huvides peame end registreerima alguspunktis ja naaberküla, kuhu jõuame, ootab meid samuti valvuriga, kes kirja paneb, et oleme täie tervise juures tsivilisatsioonis.

Kukuškaga sõidame Bakurjani. Seal sebime kastiauto, millega sõidame Tskratskharo mäekurule. Meie üllatuseks küsivad kaks hambuni relvastatud sõjaväelast meilt passe. Ühel meist on õnnestunud dokument väga sügavale koti põhja ära panna. Mehed vaatavad pingsalt otsimistööd pealt ja suunduvad meie passidega vagunelamusse. Meil ei jää muud üle kui õlgu kehitada. Peale kontrolli uurivad meilt, kus ööbime ja kuhu läheme. saades aru, et oleme matkajad, muutuvad väga sõbralikuks ja hoiatavad kurjade karjakoerte eest.

Tabatskuri järv on imeline. Peale meie on seal päris palju suvitajaid autodega ja telkidega matkajaid. Erilise külalislahkuse osaliseks saame külakeses X. Jääme korraks seisma ja enne kui arugi saame, oleme lahke pererahva juures kohvil, lisaks veel värsked porgandid, leib ja piim.

Natuke poodidest. Peab mainima, et kui poeke on mingi võimatu vagunelamu või muidu sara, on seal saadaval jäätis ja külm õlu. Makaronid, riis, tatar, jahu, kalakonservid, natuke vorsti ja lahustuv ning türgi kohv on põhivalik. Kodust tasub kaasa vedada pudruhelbeid, kartulihelbeid, natuke täissuitsuvorsti ja lihakonserve. Pagaritöökodasid on palju, leivapuudust pole. Värske kraam on tavaliselt poe ees müügil. Mõnes kohas pandi lausa kauba peale kaasa.

Natuke linnadest ka. Gonio on tõeline tuleviku kuurort. Poolik hotell on teises pooleliolevas hotellis kinni. Terve rand on täis tikitud baare ja muidu istumise kohti. Türgi poolt tuleb ühtlase rongina rekkade voor, vahelduseks liinibuss, lõpppeatas Batumi raudteejaam. Rannas ööbimisest ei tule midagi välja, sest hakkab lootusetult sadama.

Leiame mahajäetud nõukaaegse kohviku varjualuse ja sätime end sinna. Vesi siin rannas on väga puhas. Vaatamata punasele lipule proovime veemõnud ära. Laine on tõesti väga murdev kuigi tuult nagu polegi.

Batumi. Päris kõikjale ei jõua, aga kuulsamad kohad ja promenaadi vaatame hoolega üle. Öist purskkaevude showd ei tohi vahele jätta. Kõikjal on turvad. Natuke turistipiirkonnast väljas käib õudne sebumine ja tuututamine. Liikluses on täielik kaos. Asjadel tuleb hoolega silma peal hoida, et kohalikud kaagid endale suveniire ei saaks.

Öömaja saame raudteejaama ääres merekaldal asuvast majakesest. Parem kui rannik, iga hetk tükk taevast alla kukkumas. Tbilisi sõidame nõ päevase rongiga. Rattad saame õnnelikult peale, kui oleme rongiülemale 5 raha ratas pagasi eest peo peale maksnud. Päevast rongi kasutada soovitasid turismimessil osalenud grusiinid.

Isegi iidse Tbilisis juhtub imelugusid. Öömaja leiame kohe raudteejaama juurest 350 meetri kauguselt Gogoli 10. Hinnapakkumisel tuleb hoolas olla. Algset 100 dollarist toa eest saab 100 lari. Koht ise pole eriti väärtuslik. Perenaine ööbib õues ruudulise teki taga. Meie kasutada on üks pime tuba. Paar voodit toas kägisevad nii kõvast, et keegi meist seal ööd ei veeda. Kempis on olemas, vett saab siseõuel olevast kraanist. Kogu kvartal käib seal ämbritega. Lennujaama minek osutub vähe keeruliseks. Hakkab sadama tõelist lõunamaist äiksevihma. On pime, nähtavus puudub täiesti. Läbinud 350 meetrit, oleme läbimärjad. Sügame kukalt ja pressime endid koos ratastega liinibussi. Juht ütleb, et tehke ruttu, pean juba sõitma. Oleme nõus maksma mistahes hinda, et terve nahaga lennujaama pääseda. Bussijuht ei võta meie käest sentigi, vaid lausub, et meil tavaliselt vihma ei saja ja aru saades, et oleme Eestist, siis see on kingitus minu poolt!

Lühidalt: Gruusias on kesksuvel väga palav. Vihmast ei pääse. Kui hätta satud, saad abi. Suvaline arbuusimüüja tee serval on pimeduse tulekul sind nõus öömajale võtma. Piirkonnas, kus meie liigume on asulate vahel väga hea ühendus. Iga poole tunni tagant sõidavad liinitaksod. Söögikohtades on karastusjoogid samas hinnas, mis poes. Inimesed on lahked, seltsivad. Kindlasti tasub kuulata kohalike soovitusi, kust kaudu liikuda.

Reet Karjus

Hispaania kuivadel ja soojadel matkaradadel

Olen Hispaanias korduvalt matkanud. Viimasel korral selle aasta 23. augustist 6. septembrini. Tahan jälle minna, sest kliima, sõbralikud inimesed, mägede kordumatu ilu ja tuhandeaastane kultuuripärand kutsuvad.

Palverännaku rajad on hästi märgistatud ja väga rahvarohked. Nende odavaid ööbimiskohti (6-10 €) kasutavad nii jalgsi-, jalgratta- kui ka automatkajad. Reeglina on need vanades kloostrites, pühakodade abihoonetes jne. Ka paljude vanalinnade ajaloo- ja kultuuriväärtustega aitavad need rajad tutvuda. Kohata võib siin inimesi kõikjalt maailmast, noori ja vanu. Soovitatav matkade hooaeg põhjamaalasele on mais ja augustis-septembris. Hea lugeja, sirvime koos matkapäevikuid:

Kolmapäev, 31. august

Oleme Ordesa rahvuspargis. Mägiteel tõuseme rendiautoga järjest kõrgemale.... ja jõuame Torresciudadi pühamusse (*Santuario de Torresciudad*). Juba eile õhtul imetlesime kilomeetrite kauguselt selle pühamu valgusesära kõrgel taevas. See on ehitatud Opus Dei asutaja ja pühaku Jose Maria Escriva de Balangueri (1902-1975) eluajal suure järve kaldale. See paikneb kõrgel neemel, kust avanevad imelised vaated Embalse de El Grado vetele. See on tohutu pühamu moodsa projekti järgi nurgelistest punastest tellistest. Kaasaegse pühamu ees on suured parklad, infopunkt. Käime missal, kus suur peasaal on rahvast täis ka argipäeviti. Paljudest kabelitest jõuame vaid osa üle vaadata. Roosipärja nelja saladuse (müsteeriumi) illustratsioonid on muljetavaldavad. Läbime ka Ristitee 14 peatust, ikka alt üles märke, nagu Jeesus Kristus. Ja milline hea energia siin Pürenee mägede taustal suure järve kaldaneemel on!

Eile tutvusime lähedalasuva Barbastro vanalinna turuplatsil asuva pühaku sünnimaja ja katedraaliga, kus ta teenis katoliku piiskopina. Eile nägime vana pühamut, täna väga kaasaegset. Millised kontrastid!

Lõuna paiku jätkame autosõitu vanal kitsal asfaltteel üle mäekuru Grausi asula suunas. Ja sellest paar kilomeetrit edasi on broneeritud veinikeldri (*bodegas*) perhotel. Selle tunneb kaugelt ära sinise ülakorruse järgi. Seda teenindavad 2 härrat, sakslane ja hispaanlane. Hotellis on 4-5 numbrituba abiruumidega, söögisaali põranda klaasi all avaneb valgustatud veinikelder.

Hotellituba on idamaa stiilis. Sakslasest omanik on väga jutukas, räägib nii saksa kui hispaania keeles. Pärast lõunat teeme paaritunnise matka. Näeme siia voolavat mägijõge betoneeritud sängis ja oliivisalused ning viinamarjapõlde külatee ääres. Õhtul joome õues pudeli kohalikku veini, sööme õhtusöögi, kuulame Vikerraadiot ja vaatame oma arvutis Aktuaalset Kaamerat. Ka Skype videokõne Eestisse õnnestub... kohalik WiFi töötab.

Laupäev, 3. september

Kl 4.50 on äratus. Söön veidi ja asun kl 5.00 taskulambi valgel Hospitali nimelisest hotellist teele piki asfaltteed Besurtasse, kõrgus 1910 m. Selleks kulub 1 tund, kell on 6.00. Teine tund kulub alpilaagrisse, Renclusa hütти, jõudmiseks. Siin liigub juba alpiniste ja raja otsimisega pole probleeme. Eile tegime oru vastasnõlval luuret, tõustes rohusel rajal Salvaguardia tippu (2738 m). Alpilaagrist, Renclusa

hütist (2140 m), alustab kl 7.00 suurem seltskond liikumist. Otsmikulampide rivi tõuseb oinapeadel turnides järjest kõrgemale. Valgeneb, aga kõrgemal olev udu ei ennusta head ilma. Rada on märgitud kivituuridega.

Kivituurid juhivad suurtel kividel meid terava kaljuharja lõhesse (Ülemine Portillon). Ja lõhest edasi tuleb veidi laskuda, traverseerida paremale suurtel kividel ja tõusta suurtel kividel.

Nii liigume kividel liustikuni, kus tuleb kassid alla panna. Osa pöördub kasside puudumise tõttu tagasi. Pärast väikest puhkust jätkan edasiliikumist kuueliikmelise hispaanlaste grupiga. Ka neist üks jääb kivide äärde ootama.

Kassidel liigume üle Maladeta liustiku umbes tund aega (kalle 30-40 kraadi). Lumisem osa on liikumiseks parem. Pöördume vasakule, kagu suunas, et jõuda kitasasse pilusse, Portillonide risti, mis viib mööda lumist harja Aneto liustikule. Siit peaks avanema Aneto tipu vaade, mida me täna udus ei näe. Siin on Püreeneede suurim jäätumispiirkond, mis toidab paljusid jõgesid.

Ootame grupi väsinud liikmeid järel oodates teeme sageli peatusi. Tipu all võtame kassid alt ja tõuseme umbes 20 minutit kividel. Lõpuks tuleb ronida kümme minutit teraval kaljuharjal Aneto tippu. Mõned grupid kasutavad siin köisjulgust.

Kl 14.10 oleme Aneto tipus (3404 m) suure risti juures. Vaatamata pidevale udule jõuame Pürenee mägede ja mandri Hispaania kõrgeimasse tippu.. Kas esimese eestlasena? Pildistame ja õnnitleme üksteist, sööme veidi. Mobiilikõne tipust ei õnnestu.

Laskume tagasi liustiku äärde. Kassid alla ja hakkame laskuma piki liustikku, lumevalli ülaserva ja jälle mööda liustikku kuni kivideni. Portilloni kaljupilu leiame üles, aga sellelt laskumisel otsime allapääsu valest kohast. Õige koha leidmiseks tuleb hoida veidi paremale, kust avaneb pikk 40-kraadine laskumine kivises koridoris.

Edasi jälgime hoolsamalt kivituure. Peagi avaneb vaade Renclusa alpilaagrile, aga ees on veel pikk ronimine suurtel kividel ja oinapeadel. Alpilaagris jätan hispaanlastest sõpradega hüvasti ja kiirustan alla, oma Hospitali nimelisse hotelli. Puhast käiguaga alpilaagrist tippu tõusmiseks kulub 6 tundi ja laskumiseks 5 tundi.

Siin Pürenee mägede Benasque linna läheduses on palju kämpinguid ja hotelle, matkaradu ja marsruute alpinistidele, lumisel ajal töötavad suusakeskused. Parim kohalesõit on bussiga Barcelonast Huesca linna. Rongisõit samal marsruudil on kallim. Pürenee eelahelike väga headel maanteedel on tihe ja kiire bussiliiklus. Huescast võib võtta rendiauto. Soovitav on osata lisaks inglise keelele veidi hispaania keelt: ikkagi suurriik! Häid matkaelamusi kuivas ja soojas Hispaanias!

Ülo Kangur

Kõrg-Atlase mäed ja Maroko

Maroko on riik Loode-Aafrikas, mille koosseisu kuulub ka vaidlusalane territoorium Lääne-Sahara. Riigil on pikk Atlandi ookeani äärne rannajoon, mis Gibraltari väinast möödudes jätkub Vahemere ääres. Põhja-Aafrika kõrgeim tipp Jbel Toubkal (4167 m) asub Marrakechi linnast 63 km kaugusel Kõrg-Atlase mäestik. Pealinn on Rabat, suurim linn Casablanca.

Riigikeel araabia. Rahaühik dirham (MAD).

Proloog

Keset kõige pimedamat ja vitamiinivaesemat kaamose-aega tekkis grupil rännuhuvilistel mõte

tervitada kevadet saabuval aastal veidi teistsugusel moel. Avastusretk Aafrika mandrile? Kõige mitmekülgsema looduse ja vaatamisväärsuste valikuga paistis Aafrika riikide hulgast silma Maroko kuningriik. Matkast huvitatute hulk kasvas peagi kaheksaliikmeliseks grupiks ja kiiresti leiti ka sobivad odavlennu võimalused. Kohalejõudmiseks kasutati Air Balticu (Tallinn-Riia, Riia-Pariis) ja EasyJeti (Pariis-Marrakesh) teenuseid, tagasilennu soodsaim ning meile ka ajaliselt sobivaim lennukompanii oli RyanAir (Marrakesh-Düsseldorf, Düsseldorf-Tallinn).

14. märts

Kogunesime Tallinna lennujaamas 6.30, et rahulikult ette võtta varustuse ümberpakkimine vastavalt odavlennufirmade rangetele reeglitele. Isiklik käsipagas kuni 8 kg ja pidi ühtlasi ära mahtuma etteantud „möödukuubikusse“, lisaks oli meil ostetud kaks 20 kilost lisapagasi piletit. Riias kohtusime kahe viimase grupiliikme Tiia ja Mirjaga. Jätkulend Pariisi kulges ladusalt. Veel 3,5 tundi õhusõitu ja leidsimegi end sumedast Põhja-Aafrika hilisõhtust. Kohe piiras meid sisse agentide võrk, kes pakkusid nii öömaja kui ka taksoteenust. Kuna olime veel piisava kauplemiskogemusega ja ei teadnud ka „õiget“ hinnaskaalat, siis esimene transpordivahend sai kõvasti üle-makstud (lennujaamast Marra-keshi vanalinnas 20 eurot, linnaliinibussiga oleks maksnud 2 eurot inimene).

Esimene öömaja broneeriti juba Eestist – Marrakeshi medinas (vanalinnas) asuv hotell Ali.

Sisearhitektuuri väljendusvahend on sini-valge mosaiikplaat ja nii elu- kui ühiskondlikes ruumides kasutatavad kivipõrandad. Lambikupleid saavad soetada vist vaid jõukamad inimesed, igatahes nägime sageli laest juhtme otsas rippuvaid säästupirne.

Õhtueine a la carte menüü maksis 50 dirhamit, selle eest sai valida väga maitsva kohaliku menüü hulgast sobivaid roogi (kuskuss, tajin kana- või lambalihaga, kaamelilihast valmistatud lihapallid, jne).

NB! Kohaliku rahvaga saab suhelda peamiselt araabia või prantsuse keeles.

Pärast turgutavat sööki suundusime vanalinnaga tutvuma. Kohalike igapäevaseks riietusesemeks on nii meestel kui naistel teravatipulise kapuutsiga ja eest lukuga kinnituv maani hõlšt. Jalas kantakse aga (vaatamata külmale-vihmasele ilmale) lahtise kannaga susse või sandaale.

15. märts

Äratus saabus hommikul viiest kui minareti tipust hüüti tervitust Allahile. Hommikusöök koosnes saiast, munadest, moosist, meest ja berberi teest (värske piparmündi ja roheline tee segu, mida on maitsestatud suure hulga suhkruga). Õiget hetke tabades õnnestus proovida ka kohalikke kihilisi pannkooke, mida toodi köögist väikestes kogustes serveerimislauale.

Ilm oli röske, aeg-ajalt sadas tihedat vihma.

Andsime mägiretkel mittevajaliku varustuse hotelli hoiule ja jäime eile ettetellitud taksot ootama. Järjekordne agent lubas transpordi Imlil'i, ööbimise enda juures kodumajutuses, öhtu- ja hommikusöögid ning vajadusel ronimisvarustuse laenutuse.

Esimene peatuse tegime äärelinnas asuvas Carrefouri ostukeskuses, kust hankisime nii gaasiballoone kui ka matkaproviant. Edasi sõites sai laiast asfaldiribast porinelumine mägitee ja iga järgneva kurvi taga avanes uus hunnitu vaade berberi küladele.

Imlil asub 1700 m kõrgusel keset kaljuseid mägesid. Kohale jõudes sadas tihedat lörtsisegust lund ja vaade lähedalasuvatele tippudele oli varjunud udupilvedesse.

Läksime ööbimispaika. Jõime tassikese berberi teed ning paigutasime oma asjad tubadesse. Perepoja juhtimisel läksime tutvuma küla ja selle ümbrusega.

Külas käisime arganiõli kooperatiivis. Kogu tööprotsess käib käsitsi. Neiud istuvad põrandal maas, esimene puhastab arganipuu kuivatatud viljad kestast, teine toksib lahti ploomiseemnele sarnase koore, kolmas purustab ja neljas jahvatab käsikivis saadud tuuma püreeks. Tulemuseks on 2 toodet – veidi hägune õli ja tugevam õline jääkprodukt, millest valmistatakse haruldaselt kvaliteetset seepi. Astusime sisse ka „mehitamata“ turismiinfopunkti, kus oli interneti ühendusega arvuti. Ain uuris põnevusega edasisi ilmataadi plaane – juba homme saabub kõrgrõhkkond!

Õhtu möödus puuduva varustuse laenutamise, pererahva pakutud eine ja öise selginenud mägedevaate imetlemisega maja katusel.

16. märts

Imlil (1700m) – Refugio de Toubkal (3207m)

Hommikueine. Väljas oli väga niiske ja tibas õrna uduvihma. Asusime teele. Esimene tunnike porisel-lumisel rajal astumist, siis kümnekond minutit joogipausi; edasine rütm oli 45 minutit liikumist ja 5-10 minutit puhkust. Rajal oli liiklemist mõlemas suunas, lisaks tarmukad muulad, kes suuri koormaid ülesse vedasid ja üksinda rõõmsalt alla kepsutasid.

Kohalikud olid tõelised kandjad, kaks kartulikotitäit apelsine kukil ja laulujoru ajades läksid nad lausa joostes ülesmäge! Loomulikult ei loobu nad ka matkarajal ärivõimalustest. Algas suur lumesadu. Ühe varjulisema kaljurünka all tegime tunnise supipausi, siis taas edasi. Viimased 2 tõusulõiku otsustasime tugeva raju tõttu teha ilma peatuseta. Lõpuks paistis ka meie eesmärk – Refuge du Toubkal'i baaslaager. Alumise „hüti“ juures tegime põgusa peatuse. Vaatasime sisse ja vestlesime sealsete elanikega hetkeolukorra üle. Austerlastest paar ja ka paljud teised hütisviibijad on siin juba mitu päeva olnud lumevangis – Toubkalil püsib laviinioht ja iga päev sajab lund suurtes kogustes juurde. Samas juba homsest pidi ilm paranema ja siis algab rahvarohke ümberkaudsete neljatuhandeliste ning

„Põhja-Aafrika katuse“ – Jebel Toubkali vallutamine. Tõusime veel viimased meetrid ja uurisime ka ülemise hüti võimalusi. Seda soovitasid kasutada nii Imlili ööbimiskoha peremees kui ka austerlased alumisest majast. Meie grupile kehtis soodushind – 115 dirhamit inimese kohta. Majas oli peale mitme suure, narisid täis magamisruumi ka köök, kaminatuba, paar söögituba, keldrikorrusel aga pesuruumid-tualetid. Kraanivett ei soovitata aga nii siin üleval kui ka mujal Marokos keetmata tarvitada. Valmistasime suure hulga teed ja toekama õhtusöögi (ikka oma priimustel, sest kohalikud gaasipliidid olid hüti kokapoistel pidevalt töös).Pärast õhtueinet ronisime naridele jutustama ja und ootama. Suurest päevakoormusest ja külmast tuulest oli Viljol halb enesetunne. Aspiriin ja soe tee tõid siiski pisut kergendust.

17. märts

Refuge du Toubkal (3207 m) – Ras n`Ouanoukrim (4083 m) – Refuge du Toubkal

Kella seitsmest suundusid Mirja ja Alar priimuseid läitma, et keeta suurem hulk teed, hommikukohvi ja potitais putru. Keemistemperatuuri saavutamine priimusega on siinsel kõrgusel aeganõudev tegevus. Kell 8.55 olime kuuekesi (Viljo tervis ei ole paranenud ja Kärt jäi talle toeks) teel neljatuhande meetri kõrguste kaunite tippude poole. Plaan oli tõusta Ras n`Ouanoukrim`ile ja selle vahetus läheduses asuvale naabertipule Timesguida.

Ilm oli päikeseline ja vaated imekaunid. Esiolgu saime astuda eesliikujate tehtud rada mööda, peagi aga leidsime selle suurema matkagrupi ühel lamedal kivil puhkamas ja nii tuli meil raja tegemine üle võtta. Ees liikus väga mõnuses tempos foto- ja filmimees Alar, kui ta aga lummavaid vaateid jäädvustama jäi, võttis „rajasina“ ameti üle Ennike ja vahepeal ka kordamööda teised grupiliikmed. Kuna olime piisavalt kõrgel ja seni veel üsna vähe aklimatiseerunud, siis oli edasiliikumise rütmiks 35 minutit sumpamist ja 5-10 minutit puhkepausi.

Pärast mitut tundi liikumist jõudsime kurule. Sealt suundusime paremal pool asuvatele kaljudele. Peagi muutus nõlv järsemaks ja libisemise vältimiseks tuli panna matkasaabaste alla kassid.

Veel viimane lõik järsul lumeharjal ja oligi kaunis tipuplatoo hingematva vaatega. Ootasime grupi kokku, tegime pilte ning hakkasime tasapisi alla suunduma. Ennike ja Mirja otsustasid „tormijooksuga“ ka kõrvaltippu „läbi põigata“, mis õnnestus neil vaid poole tunniga! Naabertipp Timesguida kõrguseks näitas kaardimaterjal 4089 m. Ülejäänud matkasellid keetsid samal ajal priimusel teed. Laskumise ajaks oli rada muutunud juba väga pehmeks. Hütti jõudsime õhtul kuue paiku. Toimkond valmistas õhtusöögi ja kosutava tee, mida kulus sellise pika matkapäeva järel üsna ohtralt. Viljo enesetunne polnud paranenud ja nad otsustasid Kärdiva homme hommikul alla minna ning suunduda edasi Essaouriasse.

18. märts

Puhkepäev kerge tõusuga Toubkali rajal (umbes 1/3 tipumarsruudist)

Julgemad alustasid hommikut jääkülma dušiga. Rosina-kaerapuder ja aromaadne kohv. Tegime edasisi plaane, pikutasime ja nautisime hüti hüvesid. Kaheteistkümne paiku asusime teele, et tõusta homseks plaanitud Jbel Toubkali rajal sadulani. Tänapäevane ilm oli päris tuulevaikne ja taevaskõrguses säras ere päike. Tõus oli üsna järsk ning lumi muutunud lõunapäikeses pehmeks. Õhtueine juures arutati homseid tipuplaane. Terviseprobleemid ilmselt ilmnesid nüüd ka teistel (ilmselt tingitud kohalikust veest, mida ei soovitata keetmata tarvitada).

19. märts

Jbel Toubkal – baaslaager – Arned – Marrakesh

Hommikul ennetati päikesetõusu ja äratus oli kell viis. Tee- ja kohvivesi sai kiiresti priimusele ning viimased vajalikud asjad pandi tipukottidesse. Ilm tundus väga külm ja tuuline, aga taevaskõrguses oli selge ning andis lootust kaunile saabuvale tipupäevale.

Teele asuti kell 6.30 viiekesi (Cle otsustas pärast öösel ägenenud terviseprobleemi tipuvallutusest loobuda). Kaks seltskonda meie baaslaagrist olid tõusu alustanud juba tund aega varem. Jõudsim neile heas tempos liikudes järele. Kuni päikesetõusuni oli jäiselt külm, läksid esimeses puhkepeatuses käiku kõik kaasavõetud soojad riided, buffid, labakud, jne. Lumi oli tihke ja tõusta seepärast hea. Peagi hakkas paistma ka soe päike. Toubkali tipus olime kell 11. Tegime grupi- ja soolopilte tipupüramiidi all, jõime kaasavõetud teed ning nautisime tipušokolaadi.

Meie laskumise ajaks oli mäel juba tihe sagimine – kes ülesse, kes alla.

Baaslaagrisse tagasi jõudsim kella ühest. Tegime tomatisuppi ja suure hulga teed. Otsustati, et pärast väikest puhkust pakime asjad kokku läheme mägedest alla. Alustasime laskumist kella kolmest. Päikeselised päevad olid toonud suure sula ja poolel teel lõppes lumi täielikult - selle asemel näksid mäekülgedel kitsekarjad esimesi rohuliblesid. Tegime teejoomise ja suveniiride ostmise pausi. Päike laskus tasapisi mäeharjade taha. Suundusime jõesängi vastaskülejele, Armed`i külla (jõudsim sinna kella kuue paiku). Kohe oli meie päralt üks aktiivne „müügimees“, kellelt õnnestus tingida 500 dirhami eest takso Marrakechi.

Paar telefonikõnet ja peatselt sõitis külatele päevinäinud Mercedes, mille pagasi-ruumi mahutati kõik 6 suurt seljakotti – Alari oma risti kõige peale ja siis tagakaas nõõriga kinni! Autosse paigutati ka kogu matkaseltskond (ees juht ja 2 reisijat, ülejäänud mahtusid tagumisele istmele). Pooleteise tunni pärast olime juba linnasaginas ja suundusime rõõmsalt hotelli poole. Selgus, et kõik toad on vahepeal välja üüritud ja ainus võimalus on ööbida laoruumis, kus „kogemata“ - ka kümnekond voodit asus. Selle ruumi ukсед lukku ei käinud ja tänava ning restorani müra oli lisaboonuseks.

Järgnevatel päevadel tutvusime lähemalt Marrakeshiga (märksõnad olid kuulus turg, Majorelle aed, Saadiani dünastia hauakambrid jne), Essaouriaga (kalaturg, sadamas asuv merekindlus), puhkasime Atlandi ookeani ääres

Peagi pakkisime asjad ja suundusime tagasi Marrakeshi, kus veetsime enne lennukile minekut veel pisut aega. Lõpuks oli aeg suunduda tagasi hotelli, et sealt leida takso lennujaama sõiduks. Südaööl saabusime talvehõngulisse Düsseldorf, kuhu jäime hommikuni.

Tallinnas maandusime 25. märtsil kell 12.25.

Clelia Piirsoo

Täna 20 aastat tagasi.

See oli üks alguse ja lõputa piltides, slaidide, videote ja filmide näitamine-vaatamine. Igaüks vaimustus oma matkast.

Nii olen kirjutanud oma muljetest matkajuhtide XXIV päevade (toimusid 1991. aastal Haapsalus) kohta teatmiku viimastele valgetele lehekülgedele.

Osavõtjaid 98, neist 4 külalist Soomest ja 2 Leedust ning üks esindaja Lätist ja Novosibirskist. Tänu neile olid ettekanded matkategevusest Soomes, suundadest Venemaal ja probleemidest Lätis ja Leedus.

See oli teine kokkutulek, kus osavõtjate arv jäi alla saja ning edaspidi pole sellest piirist ülespoole tõusnudki, olles järgnevatel aastatel 60–80 vahemikus. Eelnenud kahel aastakümnel oli kokkutulnud tavaliselt 150-200.

Samasugust 3-4 kordset vähenemist näitas ka matkade ja osavõtjate arv.

1911. aastal käis kategooriamatkadel 160 gruppi 1623 osavõtjaga, neist IV-V raskuskategooria marsruutidel 12 gruppi. Gruppidest ja osavõtjatest üle poole olid Tallinna ja Võru Matkaklubidest. Ühtegi gruppi polnud Saare- ega Hiiumaalt, ei Narvast, Kohtla-Järvelt, Sillamäelt. Tühjad olid read Viljandi, Jõgeva ja Rapla klubide nime taga. Ühe-kahe matkaga aastaaruandes piirdusid Põlva, Pärnu ja Rakvere.

Milles probleem? Kuhu oli kadunud ühiskondlik aktiiv?

Siiski oli ka rõõmustavat. Toimus 223 osavõtjaga seitsmes mägituriaad Kaukasuses Ullu-Kam 1991 Edgar Haaviku ja Ülo Kanguri eestvedamisel. Aprillis kuuajaline Teaduste Akadeemia Geoloogiaseltsi ekspeditsioon Franz Josephi maale. Erakordselt rasketes tingimustes juhtis seda kaheksamehelist suusagrappi Mait Teesalu.

Augustis pani oma võimed proovile kuueliikmeline mägiturmatkajate grupp Tõivo Sarmeti juhtimisel, kes 36 päeva võitlesid ränkrasketes tingimustes rahe, lumesaju ja kuni -35 kraadise külmaga 5-6 tuhande meetri kõrgusel, et tõusta kahele Pamiiri seitsmetuhandelisele tipule-eesmärgiks Korzenevskaja (7105 m) ja Nõukogude Liidu kõrgeima Kommunismi nimelise mäe (7495 m) tipule. Sellega tulid nad ka toime.

Reede lõuna ajal olid matkapropaganda kohtumised Kullamaa kooli ja Haapsalu Wiedemanni keskkooli õpilastega.

Oli hubane Keldrikohvik. Traditsioonilist puhke- või seltskondlikku õhtut praktiliselt ei toimunud-vaadati videoid.

Aasta matkajaks valiti Tõivo Sarmet. Avati EML-i lipp ja lipu deklaratsioon.

Raimond Tamming

Matkajuhtide 43. kokkutulekust osavõtjate nimekiri

	Osaleja nimi	Organisatsioon		Osaleja nimi	Organisatsioon
1	Ain Polma	Puhka Aktiivselt OÜ	27	Lembit Luha	Alutaguse MK
2	Alar Süda	Alutaguse MK	28	Levo Tohva	Eesti Matkaliit
3	Andra Jõgi	Saaremaa MK	29	Marju Biedermann	Tallinna MK
4	Andres Kaju	Reimann Retked	30	Martin Rekor	
5	Andres Karu	"Ema on sul matkaklubi"	31	Meelis Maidla	Põlva MK
6	Anneli Mere	Matkasport OÜ	32	Mikk Suursild	Kormoran
7	Anton Palubinskas		33	Pavel Rambak	Tallinna MK
8	Arne Biedermann	Tallinna MK	34	Piia Narusberg	Paluka MK
9	Chris	Matkajuht OÜ	35	Raivo Plumer	Mägi EK
10	Eerik Lossmann	Tallinna MK	36	Reeda Tuula	
11	Ene Ojaperv	MTÜ SÜ Ekstreempark	37	Riina Roosalu	
12	Ennike Teppand	Harju MK	38	Rutt Mäeots	Tallinna MK
13	Eveli Habakuk	Alpiklubi Firm	39	Sander Hausenberg	Harju MK
14	Guido Leibur		40	Sirje Liukis	Saaremaa MK
15	Helme Suuk	Alutaguse MK	41	Taimi Viidna	Harju MK
16	Hillar Ives	MTÜ SÜ Ekstreempark	42	Tanel Tuuleveski	
17	Indrek Tammemägi	Vagabund Reisid OÜ	43	Tarmo Mere	Matkasport OÜ
18	Ingrid Kuligina	Alutaguse MK	44	Toomas Holmberg	360 kraadi
19	Ivar Vilde	Harju MK	45	Triin Märtson	Harju MK
20	Jaan Kiviall	Tallinna MK	46	Tõivo Sarnet	Mägiekspeditsioon
21	Janis	Paluka MK	47	Tõnu Pihelgas	Tallinna MK
22	Jelena Afanasjeva	Saaremaa MK	48	Urmas Lindmäe	Saaremaa MK
23	Jüri Kõiv	Harju MK	49	Urve Madar	Tallinna MK
24	Katrin Pänpuu	Saaremaa MK	50	Veiko Kivi	Vesipapp OÜ
25	Küllli Turja	Saaremaa MK	51	Ülo Kangur	Harju MK
26	Lea Avango	Mägi EK			

Matkajate ja matkategelaste juubeleid ning tähtpäevi 2012. aastal

Jaanuar

Harald Koobas	86
Ilmar Laherand	82
Aare Kaasik	80

Veebruar

Guido Rajaloo	86
Aleksander Annus	85
Evald Annert	84

Märts

Henno Sepp	90
Edgar Koidu	80
Urve Madar	70
Rainer Kurusk	50

Aprill

Leo Rahumägi	83
Lev Golub	75
Alo Hütt	75
Uudo Kaar	70
Maie Ojaste	70

Mai

Raimond Tamming	84
Edgar Pihlakas	80
Edgar Ääro	80

Juuni

Asta Rääk	90
Hilda Moks	83
Alo Variksoo	75

Juuli

Artur Koppel	91
Karl Luht	89
Virve Mölder	83
Harri Treial	82
Eeli Tiigimägi	82
Luule Land	81
Arvo Moks	81

August

Peeter Pungar	70
Heino Ojaste	70
Hannes Mäe	70

September

Kalju Ojaveski	84
Tiit Lehtmets	60
Aleksandr Kostin	50

Oktoober

Valdur Rummo	82
Eda-Tiia Pungar	70
Rein Kosk	70
Johannes Pressmann	70

November

Ilme Reintam	82
Agnes Sirkel	81
Valentina Sadeeva	60

Detsember

Endel Ilves	83
Ralf Mill	82
Rein Lepik	60
Aime Klaas	60

Eesti Matkaliit õnnitleb kõiki 2012. aasta juubilare ja tähtpäevalisi.

Koostatud *Eesti Matkajate Leksikoni* ja EML liikmesorganisatsioonide ettepanekute järgi.

In memoriam

Enno Väk

31.10.1935 Alutaguse – 13.06.2011 Tallinn

Meie hulgast lahkus väsimatu matkaja, õpetaja ja matkategelane Enno Väk.

Enno lõpetas 1954. aastal Tallinna Polütehnikumi, õppis TPI-s soojustehnika erialal ning töötas paljudes ettevõtetes meistri, jaoskonnajuhatajana, vaneminsenerina. 1994. aastast töötas Enno eraettevõtjana.

Matkamisega hakkas Enno tegelema 1952. aastal tehnikumis. Ta harrastas erinevaid matkaliike, kuid eelistas suusamatkamist. Ta oli Eesti speleomatkamise pioneer. Kokku sooritas ta (peamiselt juhtis) üle 50 raskusastme matka. Ta oli paljude Eesti, Baltikumi ja NLiidu

matkaürituste algataja, korraldaja, kohtunik ja rajameister. Harju Matkaklubis korraldas Enno matkaõpet. 1981-1986 oli ta Harju Matkaklubi esimees. Talle omistati 1987. aastal meistersportlase ja 1991. aastal Eesti meistermatkaja nimetus. Eesti Matkaliit valis Enno Välgu Eesti 20. sajandi saja silmapaistvama matkaja ja matkategelase hulka.

Eesti matkajate mälestustesse jääb Enno Väk tarmuka eestvedaja, hea sõbra ja matkakaaslasena.

Ülo Kangur

Valik 2012. a matkaüritusi

kuupäev	üritus	sihtgrupp	korraldaja	kontaktinfo
nov. 2011 – mai 2012	Matkakeskõppe kursus	Kõik huvilised	Harju Matkaklubi	Ülo Kangur ylo.kangur@gmail.com
18.12.2011	Jõulud Metsas (Metsanurga)	Kõik huvilised	Harju Matkaklubi	Maie Itse maiei58@gmail.com
25.12. – 26.12.2011	Jõulud Metsas		Club 7 winds	
07.01.	Aastavahetuse matk	Kõik huvilised	Põlva Matkaklubi	Taimirovelle Romantsov taimirovelle@hotmail.ee 5251513
14. – 15.01.	Suusamatk Otepääl		Club 7 winds	
20.01. – 04.02.	Freeride mäesuusa- ja lumelaualaager Gruusias	Kõik huvilised	Seiklusring OÜ	Valdo Kangur 56645916 valdokangur@gmail.com
29.01. – 05.03.	Matkareis Uus-Meremaale	Grupp täis	Mägi EK	Tõivo Sarmet
06. – 27.02.	Freeride mäesuusa- ja lumelaualaager Indias	Kogenud freeraiderid	Seiklusring OÜ	Valdo Kangur 56645916 valdokangur@gmail.com
24. – 26.02.	Suusalaager Käärikul	Piiratud arv	Harju Matkaklubi	Jüri Kõiv jyrikoiv@gmail.com
16. – 18.03.	Matkajuhtide koolitus I tase	Matkatreeneri kutset taotlevad isikud	EML kutsekomisjon	
17. – 29.03.	Suusamatk Norras		Club 7 winds	
25. märts	Matkapäev Lahemaal	Kõik huvilised	Harju MK Lahemaa RP	Maie Itse maiei58@gmail.com
31. märts	EML volikogu	Volinikud	EML juhatus	
23. – 24.04.	Slovakkia Tatrads		Saaremaa Matkaklubi	Küllli Turja
28.04 – 13.05. (võib nihkuda)	Austria matkareis	Kõik huvilised	Harju Matkaklubi	Tõnis Puss Ülo Kangur
16. – 20.05.	Veematk Venemaal		Club 7 winds	

25. – 27.05.	Rattamatk Saaremaal	Kõik huvilised	Saaremaa Matkaklubi	Ülle Rahula
27. mai	Põlva päevade süstaslaalom-ralli	Kõik huvilised	Põlva Matkaklubi	Aare Plakk 5097160 aareplakk@polvakoit.ee
01. – 03.06.	Suvised matkatehnika õppepäevad	Kõik huvilised	Harju Matkaklubi	harju.klubi@gmail.com
02. – 03.06.	100 km kõnd	Kõik huvilised	Põlva Matkaklubi	Seido Suija 5054096
10. – 14.07.	Prantsusmaa Korsika rattamatk	Kokku 38 osalejat	Saaremaa Matkaklubi	Kristel Turja Küllli Turja
14. – 29.07.	Veematk Kožimi jõel		Perematkade klubi	
23. – 26.07.	Slovakkia (ratas ja mägi)		Saaremaa Matkaklubi	Küllli Turja Kristel Turja
07. – 11.08.	Lõuna Uural jalgsi-mägi-parv	Kokku 38 osalejat	Saaremaa Matkaklubi	Küllli Turja Kristel Turja
11. – 12.08.	Põlva matkatehnika MV, matkatriatloni KV, Põlva MK suvepäevad	Kõik huvilised	Põlva Matkaklubi	Aare Plakk 5097160 aareplakk@polvakoit.ee Taimirovelle Romantsov taimirovelle@hotmail.ee 5251513
25. – 26.08.	Rattamatk “Tere kool”	Kõik huvilised	Harju Matkaklubi	Andres Org
11. –14.09.	Itaalia Dolomiidid (ratas ja mägi)		Saaremaa Matkaklubi	Küllli Turja Kristel Turja
01. – 03.10.	Rattamatk Saaremaal	Kõik huvilised	Saaremaa Matkaklubi	Ülle Rahula
27.oktoober	EML volikogu	Volinikud	EML juhatus	
oktoober – november	Nepaal	Kõik huvilised	Seiklusring OÜ	Valdo Kangur 56645916 valdokangur@gmail.com
november	Harju MK hooaja lõpetamine	Kõik huvilised	Harju Matkaklubi	harju.klubi@gmail.com
24. – 25.10	Matkajuhtide kokkutulek	Kõik huvilised	EML juhatus	
detsember	Jõulud Metsas	Kõik huvilised	Harju Matkaklubi	Maie Itse maiei58@gmail.com